

6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 томах. – Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. – К.: Радянська школа, 1977. – 670 с.
7. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5-ти т. – Т. 1. – К.: Рад. шк., 1976. – 654 с.
8. Ушинський К.Д. Твори: В 6-ти т. – Т. 1. – К.: Рад. шк., 1954. – 452
9. Gill Nickolls. An Introduction to Teaching (A Handbook for Primary and Secondary school teachers). – 2nd edition. – London ; N. Y. : Routledge-Falmer, 2004. – 239 p.
10. Hayes D. Encyclopedia of Primary Education. – Abington : Routledge, 2009. – 467 p.

Гальченко М. С. Социальная зрелость педагога как фактор укоренения в бытие современных ценностей.

Исследуется формирование педагога как личности, анализируются современные ценности; указано, как именно социальная зрелость педагога влияет на формирование современных ценностей ребенка.

Ключевые слова: ценности, личность, детство, педагогическое мастерство, социальная зрелость.

Гальченко М. С. Social maturity of a teacher as factor of rooting in contemporary values.

Forming of a teacher as a personality and contemporary values are investigated. The influence of social maturity of a teacher on forming of contemporary values of a child is presented.

Keywords: values, personality, childhood, pedagogical excellence, social maturity.

Харченко В. О.

**ПРО НАЦІОНАЛЬНІ ПІДХОДИ НІМЕЧЧИНИ У ПИТАННЯХ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ**

Питання збалансованого розвитку економічних систем сьогодні розглядаються розвинутими країнами через призму екологічних вимог та, відповідно, необхідності забезпечення об'єктивного навантаження на довкілля, яке буде основним елементом для подальшого розвитку і виживання людства у перспективі.

Ключові слова: сталий розвиток, Німеччина, довкілля, національна стратегія, управління сталим розвитком.

Сталий розвиток – не проста тема, її інтерпретація у документах ООН іноді зазнає критики з боку експертів. Наприклад, загальноприйняте розуміння сталого розвитку як розвитку, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби, вважається неконструктивним, оскільки усвідомити сьогодні обсяги і структуру потреб майбутніх поколінь практично неможливо. На рівні окремих держав і великих регіонів сьогодні варто розглядати питання «господарської ємності біосфери» або ступінь максимально можливого навантаження на довкілля. У багатьох країнах, в т.ч. у Федеративній Республіці Німеччина існують затверджені документи стратегічного і концептуального характеру, присвячені забезпеченню швидкоплинного процесу переходу до сталого розвитку.

Мета статті – проаналізувати національні стратегії Німеччини у напрямку забезпечення сталого розвитку країни.

Загалом про питання і поняття сталого розвитку світова спільнота активно заговорила 1992 році після проведення Конференції ООН з довкілля та розвитку. За результатами заходу світовим лідерами у м. Ріо-де-Жанейро було ухвалено «Порядок денний 21» (Agenda 21), який є глобальним планом дій, спрямованих на досягнення сталого розвитку у XXI столітті. Мета документа – сприяння реалізації принципів сталого розвитку шляхом співпраці та виконання завдань у 30 напрямках. Відповідальність за виконання та реалізацію положень цього документа лягає на органи влади країн світу.

У серпні 2002 року в м. Йоханесбург (ПАР) відбувся Всесвітній саміт зі сталого розвитку, на якому було підведено підсумки роботи у цьому напрямку за 10 років, окреслено шляхи для співпраці на перспективу. Зустріч на вищому рівні 2002 року підкреслила необхідність приділення постійної уваги світовій спільноті до нагальних проблем людства (захист атмосфери, раціональне використання земельних ресурсів, боротьба з бідністю, використання екологічно безпечних біотехнологій, переробка твердих побутових відходів, зникнення лісів, забезпечення сталого розвитку сільського господарства тощо).

Останній саміт з питань довкілля та сталого розвитку відбувся у червні 2012 року. За його результатами було ухвалено Резолюцію ООН «Майбутнє, якого ми хочемо». Підсумки минулорічного заходу повторно підтвердили політичну волю і відданість країн-учасниць саміту справі виконання раніше ухвалених документів і планів, присвячених сталому розвитку.

Як вже зазначалося, Німеччина активно включилася до виконання положень «Порядку денного 21». Національну стратегію, яка називається «Перспективи для Німеччин. Наша стратегія сталого розвитку», було представлено Федеральним урядом у 2002 р. Сьогодні сталий розвиток розглядається німецьким урядом як один з основних принципів політики. За час виконання стратегії було підготовлено три розгорнутих звіти щодо стану її реалізації, завдяки яким до цього документа вносилися необхідні поправки і корективи. Останнього разу зміни вносилися у лютому 2012 року. Відповідна робота у рамках переходу до сталого розвитку сьогодні активно проводиться і на рівні окремих федеральних земель Німеччини, які мають «власні стратегії сталого розвитку». Це, зокрема, такі федеральні землі, як Баварія, Баден-Вюртемберг, Гессен, Рейнланд-Пфальц, Тюрінгія. Інші землі мають схожі програмні документи та відповідні положення у коаліційних угодах правлячих на рівні земель партій відповідно до «Порядку денного на 21 століття». Такий розвиток подій відображає всебічний і стабільний політичний консенсус, який існує у німецькому суспільстві відносно значущості і розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку.

Загалом, напрямок «німецької» Стратегії визначають чотири директиви: рівноправність поколінь, якість життя, соціальна згуртованість (рос. – сплоченность) та міжнародна відповідальність.

Концепція управління сталим розвитком у Німеччині включає в себе управлінські правила, а також цілі та індикатори, які узагальнюють вимоги до сталого розвитку. Основне правило виглядає так: «Кожне покоління має саме вирішувати свої завдання, а не перекладати їх на плечі майбутніх поколінь. У той же час воно зобов'язано заздалегідь вживати превентивних заходів з огляду на передбачувані навантаження». Цей принцип доповнюється правилами сталого розвитку для окремих сфер діяльності.

Ключові індикатори, що ухвалені у 21-й галузі, пов'язані з 38 переважно кількісними цілями, які визначають масштаб необхідних дій та відіграють важливу роль під час контролю досягнутих результатів.

У рамках постійного моніторингу кожних два роки Федеральне статистичне відомство ФРН публікує звіт щодо стану індикаторів сталого розвитку. Кожних чотири роки готується звітність про хід реалізації самої стратегії. Такий звіт, серед іншого, містить перелік заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей та, фактично, удосконалює Стратегію. У цьому процесі бере участь громадськість.

З'єднувальним елементом між Стратегією і законодавством виступає перевірка відповідності принципу сталого розвитку. У спільному Регламенті федеральних міністрів сталий розвиток задекларовано у 2009 році як пробний камінь для оцінки наслідків ухвалення законопроектів та інших нормативних актів, запропонованих федеральним урядом.

Рішення щодо адаптації і подальшого розвитку Стратегії сталого розвитку приймаються на рівні Федерального уряду. Відповідна підготовча робота здійснюється Комітетом статс-секретарів сталого розвитку на чолі з керівником Офісу Федерального канцлера Німеччини. Зазначений комітет, до складу якого входять усі міністерства, опрацьовує питання змістовного наповнення національної Стратегії сталого розвитку та регулярно перевіряє поточний стан індикаторів, про які згадувалося вище.

Відповідальність за національну Стратегію сталого розвитку з огляду на її міжгалузевий характер несе Офіс Федерального канцлера. Рада з питань сталого розвитку консультує Федеральний уряд з усіх питань сталого розвитку. 15 членів Ради призначаються Федеральним канцлером строком на три роки. Рада, фактично, є незалежним органом, який надає пропозиції щодо подальшого розвитку національної Стратегії сталого розвитку.

Парламентська консультативна Рада з питань сталого розвитку на рівні парламенту підтримує у німецькому бундестазі національну Стратегію сталого розвитку Федерального уряду, а також Європейську стратегію сталого розвитку, надаючи відповідні рекомендації.

Події світової фінансової кризи 2008 року позначилися на підходах ФРН до забезпечення сталого розвитку в тому числі у фінансовому сегменті. Відтак, внесені зміни до статей 109 і 115 Конституції ФРН встановили як для федерації, так і для окремих земель нову допустиму межу рівня заборгованості.

Після ухвалення Енергетичної концепції у 2010 році Німеччина обрала шлях до відновлюваних джерел енергії, використання якої передбачено Стратегією сталого розвитку ФРН. У 2011 році Урядом та парламентом ФРН було прийнято відповідний комплекс заходів. У цьому зв'язку та з метою забезпечення сталого розвитку країни, серед іншого, передбачається поступово збільшувати долю відновлюваних джерел енергії у загальному обсязі кінцевого споживання енергії.

У цьому зв'язку, варто навести окремі найбільш важливі з точки зору автора статті цілі та індикатори, які узагальнюють вимоги до сталого розвитку ФРН. Фактично процеси, рішення та законодавчі

зміни, які відбуваються у Німеччині, сьогодні враховують вимоги, передбачені Стратегією сталого розвитку.

Т а б л и ц я 1

Вимоги до сталого розвитку ФРН

<i>№ п/п</i>	<i>Постулат сталого розвитку</i>	<i>Індикатори</i>	<i>Завдання</i>
1	Ресурсозбереження. Бережливе і ефективне використання ресурсів	Енергоефективність	подвоїти з 1990 до 2020 року
		Первинне енергоспоживання	знизити на 20 % до 2020 р. і на 50 % до 2050 р. відповідно у порівнянні з рівнем 2008 р.
		Продуктивність ресурсів	подвоїти з 1994 до 2020 року
2	Захист клімату. Скорочення парникових газів	Викиди парникових газів	Скоротити на 40 % до 2020 р. та на 80-95 % до 2050 р. відповідно у порівнянні з рівнем 1990 р.
3	Відновлювальні джерела енергії. Розширення перспективного енергозбереження	Частка енергії з відновлювальних джерел у кінцевому споживанні	збільшити до 18 % до 2020 р. і до 60 % до 2050 р.
		Частка енергії з відновлювальних джерел у загальному споживанні електроенергії	збільшити не менш ніж до 35 % до 2020 р. і не менш ніж до 80 % до 2050 року.
4	Державна заборгованість. Консолідація бюджетів, забезпечення рівноправності поколінь.	Дефіцит державного бюджету	утримувати річне зростання бюджетного дефіциту в межах 3% ВВП
		Структурний дефіцит	забезпечити структурно урівно-важений держбюджет, утримувати загальнодержавний структурний дефіцит в межах 0,5 % ВВП
		Рівень державної заборгованості	утримувати нижче 60 % ВВП
5	Інновації. Формування майбутнього з допомогою нових рішень	Приватні і державні витрати на НДДКР	збільшити до 3 % ВВП до 2020 року

Слід зазначити, що питання активного використання відновлюваних джерел енергії перебувало на порядку денному земельних урядів та федерального уряду до ухвалення Стратегії сталого розвитку Німеччини. Фактично з 1990-х років усі федеральні уряди (незалежно від складу) мали наміри поступово перейти на відновлювальні джерела енергії, оскільки енергозабезпечення ФРН в основному базується на використанні корисних копалин (у 2008 р. з вугілля вироблялося до 23,5 % енергії, з нафти і нафтопродуктів – 34,5 %, з природного газу – 22,2 %). Такі наміри здебільшого були продиктовані потребою знизити викиди парникових газів. Підходи та погляди різних урядів відносно швидкості та інтенсивності процесу переходу до відновлюваних джерел енергії, а також ролі традиційних енергоресурсів, особливо атомної енергетики, відрізнялися.

У 2000 році уряд Г. Шредера погодив з чотирма потужними виробниками електричної енергії у ФРН (E.ON, RWE, Vattenfall та EnBW), що з 2008 до 2022 року поступово буде зупинено роботу 17 атомних станцій, загальною потужністю 20,3 ГВт, що становить 23,3 % від обсягу виробництва струму в країні за 2008 рік і 11,1 % від загального обсягу виробленої енергії. Теперішній уряд, очолюваний Ангелою Меркель, у 2010 р. продовжив терміни експлуатації атомних станцій до періоду між 2016 и 2036 роками, уповільнюючи таким чином енергетичну перебудову Німеччини. Події ж на «Фукусимі» у 2011 р. внесли корективи до політики німецького уряду. Зокрема, після аварії в Японії колишня прихильниця атомної енергетики А. Меркель за підтримки більшості представників парламентської опозиції заявила про відмову Німеччини від АЕС і про перехід до більш активного використання відновлюваних джерел енергії. Відразу вісім найстаріших німецьких АЕС були закриті, решту заплановано відключити до 2022 року.

Таким чином, у процесі економічного та соціального розвитку Німеччина демонструє незмінність раніше взятого курсу на дедалі активніше використання відновлюваних ресурсів та створення умов для всілякої підтримки переходу на такі джерела енергії у майбутньому, як це передбачено нормативними документами. Поряд з очевидними екологічними перевагами такої політики, стають відчутними економічні та соціальні дивіденди «екологічної модернізації» – сьогодні у сфері відновлюваної енергетики ФРН вже створено близько 380 тис. робочих місць, основну частину з яких, в силу природних особливостей країни, створено у вітровій та сонячній енергетиці, що більш ніж в дванадцять разів від кількості людей, яка наразі працює в атомній промисловості ФРН.

ЛІТЕРАТУРА

1. 10 лет устойчивого развития «made in Germany» Национальная стратегия устойчивого развития [Электронный документ]. – Берлин : Ведомство печати и информации Федерального правительства. – 2012. – апрель. – Режим доступа: http://www.bundesregierung.de/Content/EN/_Anlagen/2012-06-01-kurzpapier-n-russisch.pdf?__blob=publicationFile.
2. Повестка дня на XXI век [Электронный ресурс] // Конференция ООН по окружающей среде и развитию (Рио-де-Жанейро, 3-14 июня 1992 года). – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml.
3. *Дегтярёв К.* Три главные проблемы устойчивого развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rgo.ru/2010/07/glavnye-problemy-ustojchivogo-razvitiya>.
4. Perspektiven für Deutschland. Unsere Strategie für eine nachhaltige Entwicklung [Электронный документ]. – Режим доступа: http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/2006-2007/perspektiven-fuer-deutschland-langfassung.pdf?__blob=publicationFile.
5. *Иванов В.* Германия на пути к обществу без атомной энергии [Электронный ресурс] // Экология и право. – 2012. – 23 января. – Режим доступа: http://bellona.ru/articles_ru/articles_2012/Germany.
6. Развитие возобновляемой энергетики снижает уровень безработицы – Greenpeace [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://podrobnosti.ua/economy/2013/04/10/898952.html>. – Заголовок з екрану.
7. Доклад Всемирной встречи на высшем уровне по устойчивому развитию. Йоханнесбург, Южная Африка, (26 августа – 4 сентября 2002 года) [Электронный документ]. – Организация Объединенных Наций. – Нью-Йорк, 2002. – Режим доступа: <http://www.preventionweb.net/files/resolutions/N0263695.pdf>.
8. Будущее, которого мы хотим. Резолюция 66/288 (от 11.09.2012). [Электронный документ] // Генеральная Ассамблея. – Режим доступа: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDkQFjAC&url=http%3A%2F%2Fcms.unov.org%2FDocumentRepositoryIndexer%2FGetDocInOriginalFormat.drxx%3FDocID%3Da7a9dee9-68c6-4297-a3d7-3cccea0413d0&ei=Za6zUbvvhNOLW4AT10IDwAw&usg=AFQjCNFkjwUHT9fd0Ci55p2Zj-e3s27gHA&sig2=mZNYQVpt9aMkpbcxQ1Bt1Q&bvmm=bv.47534661,d.bGE>.

Харченко В. А. О национальных подходах Германии в вопросах обеспечения устойчивого развития страны.

Вопросы сбалансированного развития экономических систем сегодня рассматриваются развитыми европейскими странами через призму экологических требований и, соответственно, необходимости обеспечения объективной нагрузки на окружающую среду, которая будет

служить основным элементом для дальнейшего развития и выживания человечества в перспективе.

Ключевые слова: устойчивое развитие, Германия, окружающая среда, национальная стратегия, управление устойчивым развитием.

Kharchenko V. O. National approaches of the Federal Republic of Germany in the issues of keeping sustainable development of the state.

The issues of the well-balanced economic systems development are being considered by the European highly developed countries through the prism of the ecological requirements and, respectively, of the necessity to ensure the unbiased loading to the environment, which will be the basic element for further development and human survival in perspective.

Keywords: sustainable development, Germany, environment, the national strategy, the management of sustainable development.

Волков О. Г.

МАНІЯ РУЙНУВАННЯ ЯК ПРОЯВ ПРОТЕСТНОГО ПОЛІТИЧНОГО СУБ'ЄКТА

У статті розглянуто манію руйнування, яка характерна для свідомості протестного суб'єкта. Зазначено, що саме репрезентує модус свідомості. Виявлено суперечність ставлення до себе та до світу того, хто охоплений манією руйнування. Розкрито, яким чином вимога свободи може використовуватися для виправдання насильства. Зауважено, що здійснення влади протестного суб'єкта передбачає здатність бути жорстоким, непримиреним і призводить до культу особистості.

Ключові слова: модус свідомості, пристрасть, революція, манія руйнування, протестний суб'єкт, жертва, імідж героя.

При розгляді політичної ситуації, як правило, звертаються до аналізу політичного режиму, при цьому протиставляють демократичний і тоталітарний режими [2]. Тоді акцентується характер ухвалення рішення та дії суб'єкта влади, але при цьому без уваги залишається стан свідомості. Це призводить до надмірно грубих основних характеристик політичної ситуації. Його прикладом може служити ототожнення сталінського і фашистського режимів, тоді як сенси, за допомогою яких вони здійснюються, мають багато у чому протилежний характер [1].

Актуальність вивчення свідомості помітили С. Л. Катречко і С. Л. Талкер, які виокремлюють два основні напрями її дослідження.